Ordine, Rău și Eroare

În căutarea relației dintre rău și ordinea lumii

Sfântul Augustin

Clasa 21-23

Sursa: Augustine , Le confessioni, italiană . trad . R. De Monticelli, Garzanti , Milano -1991. Din cartea „Istoria filosofiei” de Umberto Eco, volumul 10, pp. 79-81. Inserție în ziarul Vima din duminică, 1-4-2018.

În dialogul dintre Trigețiu și Licențiu se pune problema modului în care este posibilă împăcarea ordinii lumii, întemeiată de Dumnezeu, cu răul și eroarea.

Din cuvintele lui Lycentius reiese o propoziție complexă: dacă nimic nu se opune lui Dumnezeu și ordinii care vine de la El, nici măcar eroarea nu poate fi considerată străină de ordinea însăși.

Trigetius, la rândul său, consideră această poziție nesustenabilă din cauza consecințelor nelegiuite pe care le implică: cum poate cineva să accepte cu adevărat că eroarea și răul nu se opun ordinii? Aceasta ar însemna că răul, din moment ce nu s-ar opune lui Dumnezeu, ar exista în Dumnezeu însuși și în ordinea lumii pe care El a stabilit-o. Răul ar fi, așadar, obiectul iubirii și voinței divine.

Răspunsul lui Licențiu clarifică modul în care este înțeleasă relația dintre răul creaturilor, despre care experiența ne mărturisește, și ordinea divină. Dumnezeu nu iubește răul, pentru că, conform ordinii lucrurilor, Dumnezeu iubește binele și nu răul: tocmai această dispoziție distinctă face posibilă frumusețea și armonia creației. Însăși natura răului este să nu fie iubit de Dumnezeu și, în acest sens, și el este inclus în ordinea divină a lumii.

„ Și am întrebat: « Deci, ce considerați că este contrar ordinii? »”

„ —Nimic ”, a răspuns el. „ Cum ar putea exista ceva contrar a ceea ce conține totul, care organizează totul? Ceea ce ar fi contrar ordinii ar fi în mod necesar în afara ordinii. Și nu văd că există ceva în afara ordinii. Prin urmare, trebuie să ne gândim dacă nu există nimic contrar ordinii .”

„ — Prin urmare ,” interveni Trygetius, „ nu este eroarea contrară ordinii? ”

„ Deloc ”, a răspuns el. „ Într-adevăr, nu văd niciodată pe cineva greșind fără o cauză, iar ordinea include un set de cauze. Mai mult, eroarea în sine nu este creată doar de o cauză, ci creează și ceva care devine cauza. Prin urmare, deoarece nu este în afara ordinii, nu poate fi contrară ordinii .” [...]

Totuși, când Trigețiu și-a dat seama că tânărul, ca și cum ar fi cufundat-o în beție, devenise prietenos și deschis la dialog, i-a spus: „ Ceea ce spui, Lycentius, mi se pare absurd și foarte departe de adevăr. Te rog, totuși, lasă-mă să continui puțin și nu mă întrerupe .”

„ —Ceea ce vrei tu ,” răspunse Licentius, „ nu mi-e frică de asta, atâta timp cât nu mă iei de la ceea ce văd și aproape posed .”

„ Poate ”, a răspuns el, „ nu te-ai fi abătut de la ordinea pe care o aperi, dacă ai fi fost puțin mai atent (să vorbești cu reținere) în privința lui Dumnezeu. De fapt, ce ar putea fi mai nelegiuit decât să spui că răul este inclus în ordine? Cu siguranță, Dumnezeu iubește ordinea .”

„ Și, bineînțeles, o iubește ”, interveni celălalt, „ de la el vine și în el se întemeiază. Și, te rog, gândește-te dacă poți spune ceva mai prudent pe o temă atât de înaltă. Nu sunt persoana potrivită să vorbesc despre asta în acest moment .”

„ Și ce vrei să cred? ”, a spus Trigețiu. „ Înțeleg bine ce spui și ceea ce înțeleg îmi este suficient. În esență, ai spus că răul este conținut și în ordine și că însăși ordinea vine de la Dumnezeu și este iubită de Dumnezeu. Aceasta implică faptul că și răul vine de la Dumnezeu și că Dumnezeu iubește răul .” După această concluzie, m-am temut pentru Licențiu. Dar era confuz din cauza dificultății terminologiei și nu a

încercat deloc să răspundă, ci mai degrabă în ce fel ar putea exprima ceea ce avea de răspuns:

„ Dumnezeu nu iubește răul ”, a spus el, „ chiar și numai pentru că nu face parte din ordine ca Dumnezeu să iubească răul. Și cum este posibil ca răul să fie inclus în ordine dacă Dumnezeu nu-l iubește? De fapt, însăși ordinea răului este aceea că nu este iubit de Dumnezeu. Ți se pare insuficientă o ordine a lucrurilor, în care Dumnezeu iubește binele și nu iubește răul? Prin urmare, răul pe care Dumnezeu nu-l iubește nu este în afara ordinii pe care Dumnezeu o iubește: El, în esență, vrea să iubim binele și să nu iubim răul, iar aceasta vine din porunca supremă și din dispoziția divină. Și din moment ce această ordine și această dispoziție garantează, datorită aceleiași distincții, armonia universului, rezultă că și răul este necesar. Astfel, în acest fel apare frumusețea tuturor acestor lucruri și creaturi, cu contrastele și diferențele lor, despre care pentru noi este încă plăcut să discutăm .”